Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 21.6.2017

Keskusrikospoliisin lausunto oikeusministeriölle työryhmän mietinnöstä "Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistus"

Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö asetti 24.5.2016 työryhmän, jonka tehtävä oli syyttäjälaitoksen organisaation ja toiminnan kehittämisestä laaditun selvityksen, siitä saadun lausuntopalautteen ja oikeusministeriön linjausten perusteella valmistella syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) ja siihen liittyvien asetusten muutokset. Työryhmä kirjoitti mietintönsä hallituksen esityksen muotoon ja luovutti mietintönsä oikeusministeriölle. Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa työryhmän mietinnöstä "Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistus".

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksen pääasiallisena sisältönä on ehdottaa syyttäjälaitoksen organisaation uudistamista siten, että Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja sen alaisuudessa toimivista syyttäjänvirastoista muodostettaisiin yksi Syyttäjälaitosniminen virasto. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Syyttäjälaitoksesta.

Syyttäjälaitos muodostuisi keskushallintoyksikkönä toimivasta valtakunnansyyttäjän kansliasta ja viidestä viraston osastoina toimivasta syyttäjäalueesta. Kihlakunnansyyttäjän virkanimike muuttuisi aluesyyttäjäksi. Erikoissyyttäjät toimisivat vastedes erikoissyyttäjän virassa.

Kaikki virat olisivat Syyttäjälaitoksen yhteisiä ja sijoittuisivat syyttäjäalueelle tai valtakunnansyyttäjän kansliaan. Syyttäjäaluetta johtaisi johtava aluesyyttäjä, joka nimitettäisiin virkaansa viiden vuoden määräajaksi.

Laissa säädettäisiin edelleen syyttäjän tehtävistä, toimivallasta, tiedonsaantioikeudesta, esteellisyydestä, varallaolosta ja asiamiehenä toimimisesta. Muilta osin esityksessä tehtäisiin voimassa oleviin säännöksiin lähinnä teknisiä muutoksia. Lailla ei olisi vaikutusta nykyisten toimipaikkojen tai henkilöstön määrään.

Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi suhtautuu mietinnössä kuvattuun uudistukseen myönteisesti. Uudistus yksinkertaistaa ja selkeyttää syyttäjälaitoksen rakennetta, minkä voidaan olettaa antavan valtakunnansyyttäjän kanslialle nykyistä paremmat mahdollisuudet syyttäjälaitoksen ohjaamiseen ja syyttäjien toimin-

nan yhdenmukaisuuden edistämiseen. Mietinnön mukaan Syyttäjälaitoksella tulisi olemaan yksi yhteinen työjärjestys, jolla pyritään toimintojen yhdenmukaistamiseen valtakunnallisesti. Tämä oletettavasti lisäisi syyttäjätoiminnan ennakoitavuutta poliisityössä sekä toisaalta parantaisi kansalaisten oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta lain edessä.

Mietinnössä on myös huomioitu hyvin Keskusrikospoliisin ja syyttäjän välisen yhteistyön kannalta olennaisia asioita. Mietinnössä esiin nostettuja seikkoja, ja samalla toimivan poliisi-syyttäjäyhteistyön edellytyksiä, ovat mm. henkilöstöresurssien aiempaa joustavampi käyttö, resurssien yhteensovittaminen sidosryhmien kanssa, toimintatapojen yhtenäistäminen sekä aiempaa laajemmat henkilöstön erikoistumis- ja kehittymismahdollisuudet. Keskusrikospoliisin pitää myös hyvänä, että syyttäjälaitoksen toimipaikat ja toimialueet säilyvät entisellään, mikä mahdollistaa toimivan syyttäjäyhteistyön jatkumisen myös Keskusrikospoliisin alueyksiköissä.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä myös sitä, että yhtenä uudistuksen tavoitteena on parantaa Syyttäjälaitoksen kykyä vastata joustavasti ja tehokkaasti yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutoksiin.

Keskusrikospoliisi kiinnittää erikseen oikeusministeriön huomiota seuraaviin lainkohtiin:

Syyttäjät ja syyttäjän tehtävät (luku 2)

Lakiehdotuksen 2 luvun 8 §:n 3 momenttiin on kirjattu valtakunnansyyttäjän tai johtavan aluesyyttäjän mahdollisuus määrätä samaan asiaan useampi syyttäjä. Ehdotuksen mukaan samalla tulee määrätä heidän keskinäisestä vastuunjaostaan. Nykyisin vaativissa, laajoissa rikostutkintakokonaisuuksissa toimii useampi syyttäjä. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan ehdotettu säädös selkeyttäisi heidän asemaansa ja vastuutaan myös esitutkintaviranomaisen suuntaan. Esitutkintaa johtavan yleis- tai tutkinnanjohtajan näkökulmasta on merkityksellistä, että syyttäjien mahdollisesti erilaiset näkemykset tulkinnallisista asioista tulevat ratkaistuksi vastuusyyttäjän päätöksellä.

Lakiehdotuksen 2 luvun 12 §:ssä on säädetty erikoissyyttäjistä, jotka toimivat syyttäjänä erikoisalaansa kuuluvissa erityisen vaativissa rikosasioissa sekä muissa heille määrätyissä rikosasioissa. Vaativan rikostutkinnan näkökulmasta jo käytännössä vakiintuneen syyttäjien erikoisasiantuntijuuden vahvistaminen laissa on kannatettavaa.

Johtaminen ja asioiden ratkaiseminen (luku 3)

Keskusrikospoliisi ehdottaa lakiehdotuksen 3 luvun otsikoinnin täsmentämistä. Otsikointia olisi mahdollista selkeyttää esimerkiksi muuttamalla se muotoon "Hallinnolliset asiat", joihin ehdotuksen otsikossa mainittu johtaminenkin sisältyy. Lakiehdotuksen 2 luku on otsikoitu "Syyttäjät ja syyttäjän tehtävät", joten Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan edellä esitetty otsikko selkeyttäisi syyttäjäntehtävien ja hallinnollisten asioiden välistä sääntelyä. Näin ollen otsikoinnin perusteella syyteasioihin liittyvät säännökset olisi mahdollista löytää säädöksen 2 luvusta ja hallinnollisiin asioihin liittyvät säännökset 3 luvusta. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan voimassa

olevassa eikä nyt ehdotetussa uudessa laissa Syyttäjälaitoksesta ole selkeästi erotettu syyte- ja hallintoasioita.

Erinäiset säännökset (luku 4)

Keskusrikospoliisi katsoo, että lakiehdotuksen 4 luvun 23 §:ssä säädettyyn syyttäjän esteellisyyssäännökseen olisi selkeyden vuoksi tarpeen lisätä täsmentävä maininta: "Hallinnollisissa asioissa noudatetaan hallintolain esteellisyyssäännöksiä." Muussa tapauksessa säännöksestä voi virheellisesti syntyä sellainen käsitys, että kaikkiin asioihin sovelletaan syyttäjää koskevia esteellisyyssäännöksiä.

Keskusrikospoliisin apulaispäällikkö Tero Kurenmaa

Poliisilakimies Tommi Reen